

DEBRECENI EGYETEM
GYERMEKNEVELÉSI ÉS FELNŐTTKÉPZÉSI KAR

A felnőttképzés új módszerei és intézményei

Készítette:

Kaszás Dóra

Témavezető:

Dr. Lácza Magdolna

Debrecen

2014.

Tartalomjegyzék

1. A témaválasztás aktualitása	3
2. A téma regionális jelentőségének az indoklása.....	10
2.1. Az ifjúsági munkanélkülieknek az aránya	10
2.1.1. Munkaerő piaci helyzetkép az Észak-alföldi és Dél-alföldi régióban– munkanélküliségi ráta	11
3. A felnőttképzés helyzete az új törvény szerint.....	12
3.1. A 2013. évi LXXVII. tv. A felnőttképzésről szóló törvényről.....	12
3.1.1 Főbb változások	12
3.2. A 393/2013. (XI. 12.) Kormányrendelet.....	12
4. OKJ és az uniós keretrendszer kapcsolata	14
4.1. Az Uniós keretrendszer főbb jellemzői.....	14
4.2. A 2014-ben érvényes OKJ jegyzék szint szerinti megoszlása	14
4.2.1. A 2014. szeptemberétől érvényes OKJ jegyzék szint szerinti megoszlása.....	15
5. A felnőttképzés támogató intézmények rendszere.....	16
5.1. Magyar Kereskedelmi és Iparkamara	16
5.1.1. A képzés tartalmi megújításának irányelvei	16
5.1.2. A kötelező ismeretmegújító, ismeretkorszerűsítő rendszer kialakítása	16
5.1.3. A MKIK stratégiájában a felnőttképzésben támogatott legmagasabb szint, a mesterképzés	17
5.2. Felnőttképzés a Türr István Képző és Kutató Intézetben	19
5.2.1.A névadó életéről röviden – Türr István.....	19
5.2.2. A TKKI bemutatása	19
5.2.3. Mi a TKKI feladata?	20
5.3. Egyéb felsőoktatási intézmények	21
5.3.1. Nyelvi képzések	21
5.3.2. Szakmai képzések	22
5.3.3. Munkaerő-piaciképzések.....	22
5.3.4.Gyakorlat centrikus képzés: kompetencia alapú.....	22
6. Viták és eredmények a felnőttképzésben	23
7. Összegzés.....	28

Abstract	30
Irodalomjegyzék	31
Internetes források.....	32

1. A témaválasztás aktualitása

Dolgozatomban a felnőttképzés új módszereit és intézményeit kívánom vizsgálni. Napjaink munkanélküliségét elemezve rádöbbenhetünk arra, hogy az újrakezdést mennyire megnehezíti az alulképzettség vagy a meg nem felelő szakmai ismeret. Ez a téma azért keltette fel az érdeklődésemet, mert andragógus hallgatóként sokoldalú ismereteket szerezhettem arról, hogy a felnőttképzésnek mennyire megnőtt a jelentősége a munkaerőpiacon. Alátámasztja ezt, hogy a régióban, ezen belül Hajdú-Bihar megyében is igen magas a szakképzetlen, sőt a nyolc általánossal sem rendelkezők aránya. Régóta ismert, hogy a felnőttképzésnek több funkciója lehet, és ebben az esetben a pótló funkciónak van a legnagyobb jelentősége. Ma már mindenkitől elvárható lenne, hogy az általános iskolai végzettséget megszerezze, hiszen ez nem csak az alapvető kompetenciák megszerzéséhez szükséges, hanem az élethosszig tartó tanulás, az új helyzethez való alkalmazkodás alapja is.

Hazánk 2004 óta tagja az Európai Uniónak, de évszázadok óta követi az oktatási rendszerünk a nyugati mintákat. Így van ez a szakképzésben is, hiszen napjainkban nemcsak a munkanélküliség, hanem a munkaerő vándorlása is egyre inkább jellemző. A fejlettebb, képzettebb szaktudású munkavállalók nagyobb eséllyel változtatnak, de gyakran ők sem tudják érvényesíteni iskola, szakmai végzettségüket. Ugyanakkor már az Unió létrejötte előtt léteztek olyan egyeztetések, amelyeknek az volt a célja, hogy azonos eséllyel és képzettséggel szerezzenek szakmai tudást a különböző országokban. Ilyennek tekinthető a Római Szerződés¹, amelynek 128. cikkelye kinyilvánította, hogy a szorosán együtt kell működni a szakmai alap- és továbbképzésekben, hogy a munkaerőpiacra való beilleszkedést elősegítsék, ennek érdekében támogatni kell a szakoktatók és a tanulók mobilitását, a szakképző intézmények és a cégek közötti együttműködést és a különböző szakképzési rendszerek közötti együttműködést. Valóban voltak időnként egyeztetések, de a tényleges változások azonban csak a 2000-es években indultak el, miután a Lisszaboni stratégia² életbe lépett. Ehhez hazánk is csatlakozott³, és elfogadta azt a keretrendszert, amelyben lehetővé vált a képzési utak és a végzettségek besorolása az alábbi elképzelés szerint:

¹ Az EGK és az Euratom létrehozásáról szóló 1957.március 25-én Rómában aláírt alapító szerződések, amelyek 1958.január 1-én léptek hatályba

² 2000-ben az Európa Tanács a lisszaboni rendkívüli ülésén egy átfogó oktatási stratégiai változtatást indított el, amely felerősítette a képzési keretrendszerek egyeztetésének a munkáját.

³ Az Európa Parlament és a Tanács 2005. június 7-i 2005/36/EK irányelve a szakmai képesítések elismeréséről

I. Táblázat: A képzések és a végzettségek besorolása

Hatályos európai közösségi jog	Új irányelv szerinti közösségi jog
képzettségi tanúsítvány (igen rövid képzési idő vagy csak vizsga letétele)	A-szint (azonos a képzettségi tanúsítvánnyal)
bizonyítvány (érettségit követő legalább egy évet el nem érő időtartamú szakképzés)	B-szint (azonos a bizonyítvánnyal)
végbizonyítvány (érettségit követő legalább egy éves, de három évet el nem érő időtartamú szakképzés)	C-szint (azonos a végbizonyítvánnyal)
oklevél (érettségit követő legalább három éves időtartamú felsőoktatási képzés)	D-szint (a négy éves képzést el nem érő felsőoktatási képzés)
	E-szint (a négy éves időtartamú képzést elérő felsőoktatási képzés)

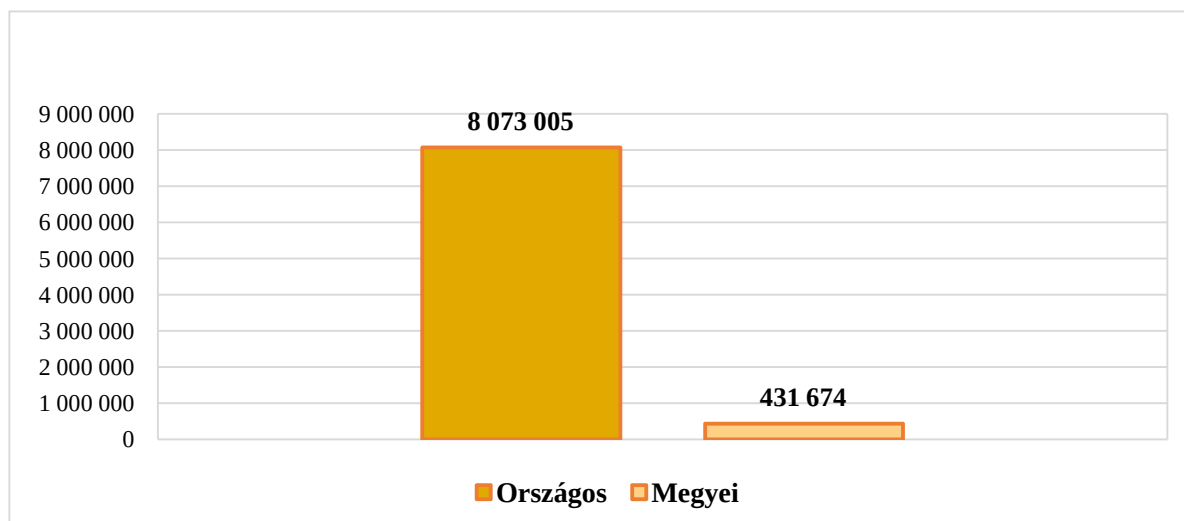
A magyar oktatásért felelős minisztérium az új irányelveket, és itt a bolognai rendszerű felsőoktatást is értve jelentést készített⁴, és kiírta azt a pályázati lehetőséget – HEFOP 3.1. –, amely az átalakítás forrását és koordinációját megadta. Ennek eredményeként kialakult a magyar képzési rendszer szerkezete.

2. táblázat: A hazai képzési szerkezet áttekintő ábrája

Az igazi problémát viszont az jelentette, hogy egyre nőtt az általános iskolát be nem fejezők száma, illetve a néhány osztályt elvégzettek a gyakorlatban funkcionális analfabéták maradtak, és az ő munkaerőpiaci esélyek szinte reménytelennek bizonyultak.

⁴ A magyar Oktatási Minisztérium beszámolója a Tanács és Bizottság 2006. évi közös időközi jelentéséhez az EU oktatási és képzési munkaprogramjának megvalósításáról

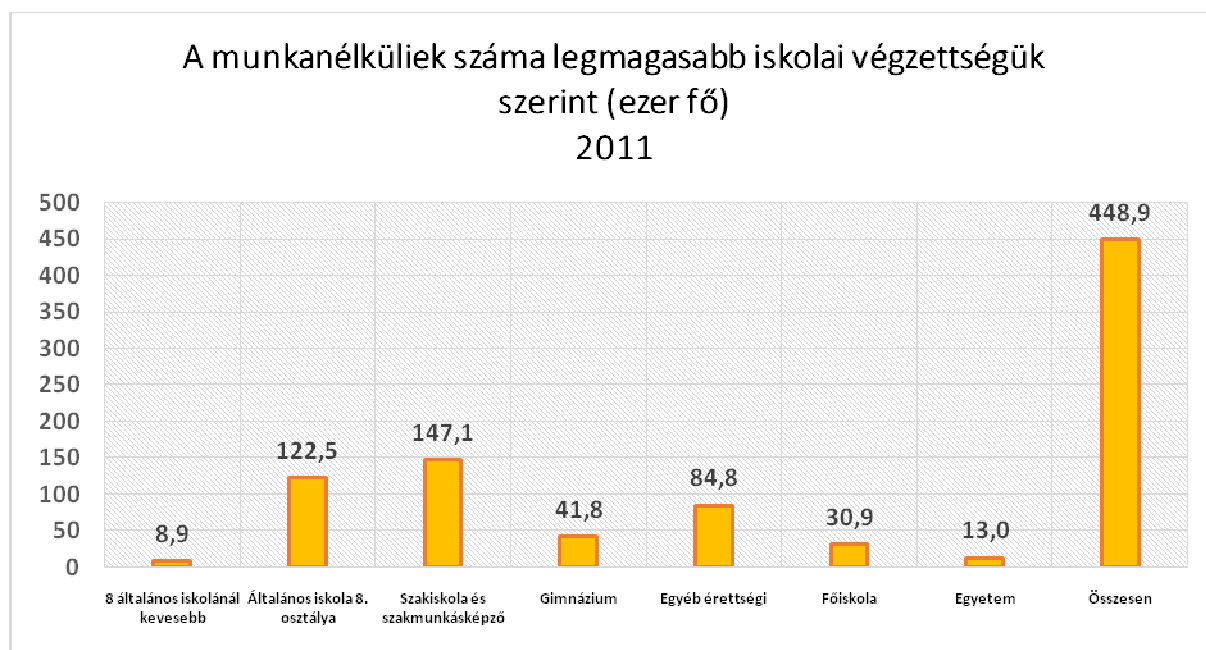
1. ábra: Általános iskolai végzettség aránya 2011-ben, Forrás: KSH adatok alapján

A legalább általános iskolai végzettséggel rendelkezők száma Magyarországon 2011-ben 8 073 005 fő volt, ami 95,1%-ot jelent és ez megyei viszonylatban, Hajdú-Biharra nézve ugyanazon évben 431 674 fő volt, ami százalékban 93,4%-ra tehető. Látható, hogy országosan is közel 5%, Hajdú-Bihar megyében pedig 6,6 %- a lakosságnak nem rendelkezik azzal a tudásminimummal, amely alkalmassá tenné a felnőttképzés keretei között elsajátítható újabb kompetenciák megszerzésére.

Elengedhetetlennek tartom, hogy az alapszintű szakmai végzettséget megszerezzék, és ezen túl ezeknek az embereknek meglegyen a lehetősége arra, hogy részt vegyenek a munkanélküliség ellenei küzdelemben. Erre a legtermészetesebb módszer, hogy vagy a szakmáját művelje magasabb szinten vagy egy új szakmával gazdagodjon. A változtatásokhoz új kompetenciák szükségesek, hogy a munkaerőpiacra be tudjanak lépni. A mai világban nem lehet egy változás nélküli tudással végig élni az életünket, hanem egy folyamatos tanulási ütemet kell felvenni, hogy együtt tudjunk haladni a korrallal, a technikával, a fejlődéssel, a gazdasággal, a munkaerő piaci igényekkel. A folyamatos naprakészség napjainkban fontos szerepet tölt be, mivel a digitális műveltség egyre gyorsabb tempót diktál, amivel együtt jár a folyamatos innováció is. Nekünk ez már nem idegen, mivel ebbe a folyamatosan változó világba születünk bele, mégis igen sokan nem tudták a megfelelő tudást elsajátítani.

Az általam bemutatandó téma, úgy érzem azért fontos, mert a munkanélküliséget kívánja bemutatni és a keresi a lehetőségét a mérséklésnek. A célkitűzésem sokkal mélyebb és hosszabb munkát kíván, de szeretném most tisztázni a legfontosabb kutatási kérdéseket, megtalálni a lehetséges módszereket, amivel hipotézisemet meg tudom fogalmazni.

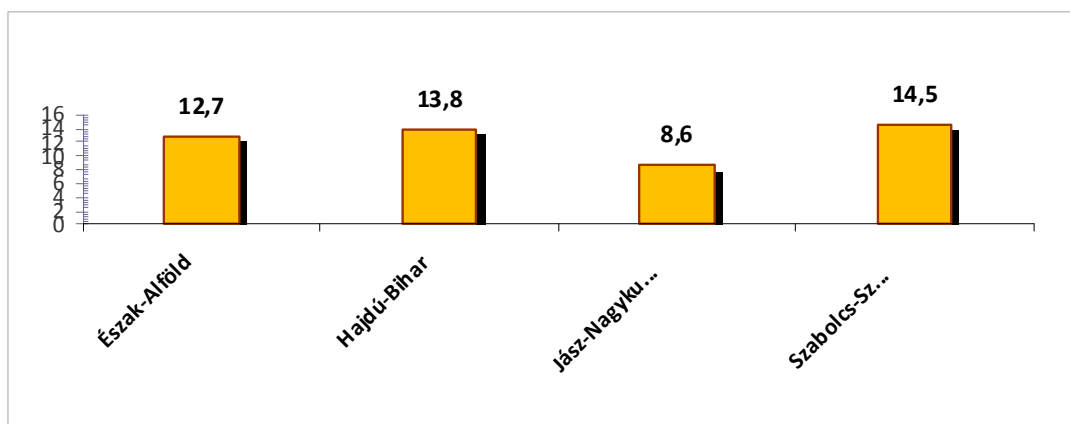
Ennek érdekében a szakirodalmi, jogszabályi környezet feltárását és a legfontosabb statisztikai adatokat kívánom elemezni. A munkanélküliekkel foglalkozó oktatási intézményekkel felvettem a kapcsolatot, és tapasztalatokat interjún kérdeztem meg. A későbbiekben a képzésben már részt vevőkkel szeretnék kérdőíves felmérést végezni. Különösen nehéz helyzetben van az Észak – alföldi régió, ahol a munkanélküliek nagy arányban aluliskolázottak, halmozottan hátrányos helyzetűek és kevés olyan munkalehetőség van, amelyet sikerrel meg tudnának pályázni. A felnőttképzés feladata itt elsősorban a pótló képzések és az első szakma megszerzését sikerrel meg tudják szerezni.

2. ábra: A munkanélküliek megoszlása iskolai végzettség szerint, KSH adatok alapján

A diagramon jól látható, hogy a két legkiemelkedőbb végzettségi szint az általános iskola 8. osztálya és a szakiskola és szakmunkásképző iskolai végzettségűeké. Bár már rendelkeznek a képzési minimummal, mégis ezeknek az embereknek a legnehezebb belépni a munka világába. Ők az a szegmens, akik a legjobban küzdenek a munkanélküliséggel. Ezzel ellentétben a két legalacsonyabb értékkel rendelkező a 8 általános iskolánál kevesebb és az egyetemi végzettség birtokában lévők között a legalacsonyabb a munkanélküliek száma. A mögöttes tények azonban nem azonosak. Az általános iskolai végzettséggel rendelkezők a teljes aktív lakosságon belüli aránya alapján látszólag alacsony, de közöttük igen magas, szinte teljes a munkanélküliség, míg a diplomások elhelyezkedési lehetőségei jobbak, bár gyakran a képzettségüktől alacsonyabb szintű munkát is elvállalnak. Sajnos jellemző az a

megoldás is, hogy a pályakezdőknek előbb a munkanélküliséget javasolják, majd a munkaügyi központon keresztül alkalmazzák, így csökkentve a munkaadók a költségeiket.

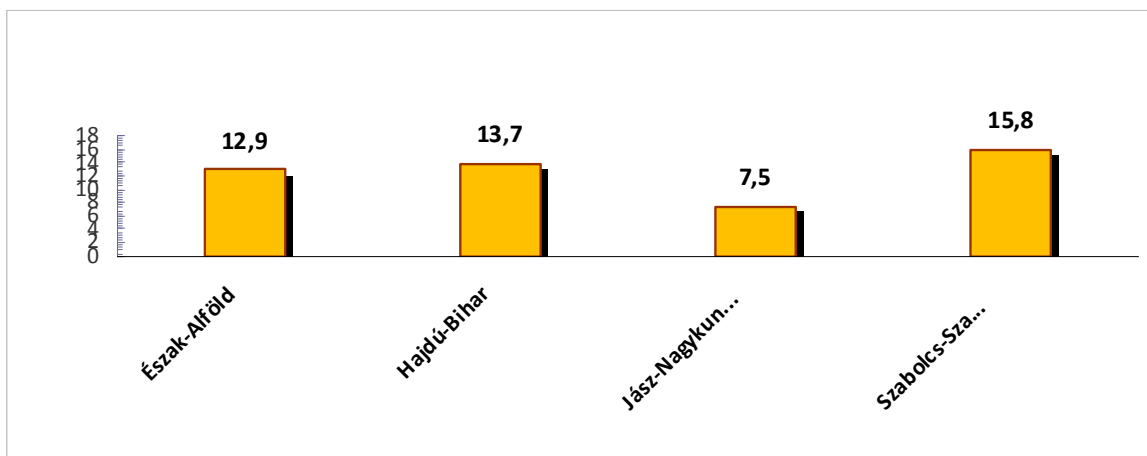

3. ábra: Munkanélküliségi ráta (%) az Észak-alföldi régió 2014 I. negyedévében, KSH adatok alapján⁵

A munkanélküliségi ráta 2014 I. negyedévében az Észak-alföldi térségen belül Szabolcs-Szatmár-Bereg megyében volt a legmagasabb 14,5%-kal. Még a legalacsonyabb arányú, majdnem a felével kevesebb munkanélkülije volt Jász-Nagykun-Szolnok megyének, itt 8,6%. Az átlagok mögé tekintve a területi különbségek még inkább szembeötlőek. Ugyancsak a Fókuszban a megyék Web kiadású statisztikai folyóirat szerint ezt az aránytalanságot az álláskeresők száma, aránya is alátámasztja.

„2014. júniusban a nyilvántartott álláskeresők 15–64 éves népességhez viszonyított aránya megyénként 1,8 és 12% között változott. Az országos átlag 6,3%-ot tett ki. A legmagasabb arányszámot Szabolcs-Szatmár-Bereg megyében, a legalacsonyabbat Győr-Moson-Sopron megyében mérték. A júniusi zárónapon a nyilvántartott álláskeresők száma megközelítette a 439 ezer főt, ezen belül a pályakezdő munkanélküliek száma 56 ezret tett ki. A pályakezdők aránya a fővárosban volt a legalacsonyabb (6,3%) és Szabolcs-Szatmár-Bereg megyében a legmagasabb (16%).”

⁵ A KSH a felhasználók körében végzett véleménykutatás eredményeit mérlegelve „Fókuszban a megyék” címmel új, webre szerkesztett kiadványt indított útjára, amelyről az évközi területi adatok PDF-formátumban ingyenesen letölthető. <http://www.ksh.hu/docs/hun/xftp/megy/142/index.html>

4. ábra: Munkanélküliségi ráta (%) az Észak-alföldi régió 2014 II. negyedévében KSH adatok alapján

Az I. negyedévet folytatva, a II. negyedévben, Szabolcs-Szatmár-Bereg megyében tovább nőtt a munkanélküliség 1,3%-kal. Viszont Jász-Nagykun-Szolnok megyében csökkent 1,1%-kal. Összességében az Észak-Alföldön viszont nőtt a 12,7%-ról 12,9%-ra, ami negatív tendenciát mutat.

A lehetséges kiutat keresve először foglalkoztam a felnőttképzés különböző módszereinek a használatával az intézmények átvilágításával. Áttekintettem a régióban jelenlévő munkanélkülieknek az arányát, a kapcsolódó iskolázottsági szintek szóródását és a felnőttképzésben részt vevők arányát és szintjeit.

A megoldás keresése érdekében elemeztem a jogi hátteret és megvizsgáltam a felnőttképzés új funkcióinak, képzési kínálatának a regionális jellemzőit. Azon belül is ismertettem a programokat és ismertettem az Országos Képzési Jegyzék (továbbiakban OKJ) szinteket.

Önálló kutatást végeztem ezen belül is a vonatkozó törvények, jogszabályok tartalmi elemzésével, szakirodalom áttekintésével. Figyelembe vettem statisztikai felméréseket és elemzéseket is. Mindemellett kérdőíves felméréseket készítettem az érintettek bevonásával. Ezek után az eredmények összehasonlító vizsgálatának és a kutatás eredményeinek bemutatása és a kutatás további irányának a megfogalmazása következett. A fentiek alapján megfogalmazott feltevéseim:

1. Az alulképzettek, a nyolc általánossal nem rendelkezők, akik közül sokan tekinthetők funkcionális analfabétának, esetükben a felnőttképzés első és legfontosabb feladata az alapszintű ismeretek pótlása.
2. A képzési programokat célszerű a munkaerőpiaci igények figyelembe vételével elindítani.

3. Ebben a régióban a pótló képzések sikerességét csak állami (pályázati) forrásokkal lehet megvalósítani.
4. A régió felzárkózásának célkitűzése csak akkor valósulhat meg, ha az első szakma illetve a szakmai továbbképzés fejleszthetővé válik, mert így tudjuk átvezetni a munkanélkülieket a harmonikusabb gazdasági fejlődésbe.

2. A téma regionális jelentőségének az indoklása

2.1. Az ifjúsági munkanélkülieknek az aránya

Magyarországon az uniós átlagtól jelentősen eltérő, az általános munkanélküliséghez szembevetően magas ifjúsági munkanélküliségi ráta kapcsolódik⁶(Matheika, 2013). Magyarországon lévő munkanélküliek száma aggasztóan magas a 25 évnél fiatalabb korosztály körében. A fiatal munkanélküliek, mint elszigetelt célcsoport szakadatlanul jelen voltak a munkaerő-piaci politikai látókörében, mint az egyik legsebezhetőbb foglalkoztatási csoport egyike, de elsőbbséget sosem élvezett. A munkapiacra lévő, aktív fiatalok annak ellenére nehezen tudnak elhelyezkedni, hogy a korosztályon belül a gazdaságilag aktívak száma kimondottan alacsony. A fiatalok körében a foglalkoztatási problémák az alacsonyan képzetteknél jelennek meg sűrűn. Az alacsonyan képzettek – alapfokú és szakiskolai végzettségűek – alacsony foglalkoztatásának egyik fő oka a nemzetközi összevetésben nagyon hiányos alapkompenciákban keresendő. Aggasztó, hogy e téren a fiatalok lemaradása nem kisebb, mint a korábbi generációké.

Az információáramlás a munkaerőpiacon sem tökéletes. Ebből következően lesznek betöltetlen állások és álláskereső, ha a kereslet és a kínálat meg is egyezik, hisz sokszor nem vagyunk tisztába azzal, hogy egy tőlünk távolabbi településen milyen munkalehetőségek vannak (Henczi, 2009).

A mostani oktatáspolitikai módosítás, az új törvények és rendeletek⁷ észrevehetően egy létező problémának, mégpedig a magyar oktatási rendszer nem eléggé gyakorlatorientált voltának a legyőzésére fókuszál. Ennek ellenére az ehhez alkalmazott módosítások azzal a veszéllyel fenyegetnek, hogy a fiatal korosztályok jelentős részénél tovább ronthatják a hiányos alapkészségek problémáját. Ennek oka lehet például, hogy az alapkompenciák közül a legfontosabbak hiányosak, mert az elméleti tudás csak másodlagos szerepet tölt be. Vagy az üzemek különböző technikai felszereltsége miatt nem biztosított az azonos körülmények közötti fejlődés. Illetve a gyakorlati képzések keretén belül már egy megadott, kiforrott ismereteket kapnak a tanulók, ami megnehezítheti más cégekhez való átlépést⁸(Szabó, 1997).

⁶ http://www.fesbp.hu/common/pdf/tanulmany_tarki.pdf, Matheika Zoltán, 2013

⁷ A 2011. évi CLXXXVII. évi Szakképzési, a 2013. évi LXXVII. évi Felnőttképzési törvény, a 2011. évi Nemzeti felsőoktatásról szóló törvény, és az új OKJ rendszerű szakképzés

⁸ <http://mek.oszk.hu/01800/01805/01805.pdf>, Szabó Gábor, A duális képzés rendszere és a projekt orientált képzés kapcsolata, Kandó Kálmán Műszaki Főiskola, 1997

A magyar foglalkoztatáspolitikai ismert elvei a fiatalokra is vonatkoznak, bár nem érzékelhetőek olyan eszközök, amelyek különösen segíthetnék őket⁹(Matheika, 2013). Vannak ugyan programok, amelyeknek azonban a gyakorlati élettel kevés a kapcsolatuk, vagy az újak tekinthető közmunka programok, amik egyre meghatározóbb szerephez jutnak, de ezek csak pillanatnyi megoldást adnak, és nem nyújtanak a fiatalok számára perspektívát.

2.1.1. Munkaerő piaci helyzetkép az Észak-alföldi és Dél-alföldi régióban–munkanélküliségi ráta

Területi egység	2013.				2014.	
	I. negyedév	II. negyedév	III. negyedév	IV. negyedév	I. negyedév	II. negyedév
Észak-Alföld	16,8	13,8	14,0	13,2	12,7	12,9
Hajdú-Bihar	15,0	13,6	15,6	15,2	13,8	13,7
Jász-Nagykun-Szolnok	14,8	10,4	10,8	9,4	8,6	7,5
Szabolcs-Szatmár-Bereg	19,8	16,1	14,6	13,9	14,5	15,8
Dél-Alföld	12,7	11,4	11,0	10,2	10,1	9,1
Bács-Kiskun	11,5	10,5	10,5	10,1	10,3	10,4
Békés	14,3	10,7	9,4	10,1	10,9	10,4
Csongrád	13,0	13,1	12,8	10,3	9,1	6,5

5. ábra: Az Észak-alföldi és Dél-alföldi munkanélküliségi ráta, KSH adatok alapján

A munkanélküliségi ráta a 2014 I. negyedévéig nem egy csökkenő vagy növekvő tendenciát mutat, hanem egy hullámszerűt, ami a 2014 II. negyedévében növekedést mutatott. Még a köztudottan hátrányos határ menti megyéket sem egyformán érintette, hiszen a Dél-alföldi térségben élők munkahely találási esélyei jóval nagyobbak, amint az a fenti táblázatból és a legutóbbi statisztikai adatokból is látható. Ez a minimális növekedés 0,2%-ot jelent az Észak-alföldi régióban, és ezzel szemben a Dél-Alföldön mind végig egy csökkenő tendenciát láthatunk, ami a 2014 II. negyedévében 1% csökkenést mutatott.

⁹ http://www.fesbp.hu/common/pdf/tanulmany_tarki.pdf, Matheika Zoltán, 2013, Az ifjúsági munkanélküliség magyarországi sajátosságai

3. A felnőttképzés helyzete az új törvény szerint

3.1. A 2013. évi LXXVII. tv. A felnőttképzésről szóló törvényről

A törvény célja:

Ahhoz, hogy a Magyarországon élő emberek meg tudjanak felelni a gazdasági, kulturális és technológiai fejlődés megmérettetéseknek, eredményesen és megfelelő tudással kapcsolódhassanak be a munka világába, sikeresek és siker orientáltak lehessenek életük során, és a felnőttkori tanulás és képzés segítségével az életvitel minősége javulhasson, szükség van a szakmai, a nyelvi és a támogatott képzések szervezettségének növelésére, tartalmuk minőségének és megvalósításuk ellenőrzésének erősítésére ¹⁰.

3.1.1 Főbb változások

A 2013. szeptember 1-jétől lépett életbe a 2013. évi LXXVII. törvény a felnőttképzésről. Az új törvény fontos változásokat tartalmaz ¹¹.

A változások által érintett főbb pontok:

- Intézményi és program akkreditáció megújítása, engedélyezése
- A felnőttképzési intézmény által kezelt adatok
- Támogatásból megvalósuló képzések szabályai

A felnőttképzési tevékenység határozatlan időre szóló engedély birtokában végezhető. Az eddigi program-akkreditáció és intézmény-akkreditáció megszűnik, ezeket fogja helyettesíteni az engedély. Az engedélyek kiadásánál az egyik fő cél, hogy minden intézmény megfelelő minőségbiztosítási rendszerrel rendelkezzen. Az engedélyeket 2013. szeptember 1-jétől lehetett igényelni. A mostani rendszerben, az intézmény- és a program-akkreditációval rendelkező intézmények képzéseiket 2014. augusztus 31-ig tarthatták meg.

A törvény célkitűzéseinek a megvalósítását rendeletekkel segítik a jogalkotók.

3.2. A 393/2013. (XI. 12.) Kormányrendelet

A felnőttképzési tevékenység folytatásához szükséges engedélyezési eljárásra és követelményrendszerre, a felnőttképzést folytató intézmények nyilvántartásának vezetésére, valamint a felnőttképzést folytató intézmények ellenőrzésére vonatkozó részletes

¹⁰ https://www.nive.hu/index.php?option=com_content&view=article&id=177

¹¹ http://net.jogtar.hu/jr/gen/hjegy_doc.cgi?docid=A1300077.TV

szabályokról. Ezek alapján megállapíthat, hogy a felnőttképzési és szakképzési intézmények közötti munkamegosztás és szakmai, funkcionális munkamegosztás létrehozása volt a cél¹². Különböző kormányrendeletek vannak, amelyek segítik a törvények bevezetését a különböző intézményekben. Specializálódni lehet intézmény szerint és a képzés funkciója szerint.

3. Táblázat: Specializálódás

Intézmény szerint	Képzés funkciója szerint
Türr István Képző és Kutató Intézet	Pótló képzés, első szakképesítés
Nyelviskolák	Nyelvi képzés
Munkaügyi központok	Tanfolyami képzések munkanélkülieknek
Vállalatoknál, cégeknél	Továbbképzések, átképzések

A táblázatban megnevezett képzések közül a településeken élő munkanélkülieknek elsősorban a Türr István Képző és Kutató Intézet, valamint a Munkaügyi Központok által meghirdetett ingyenes képzések adhatnak lehetőséget. A TKKI lényeges beszűkült tematikával, de nagyszámú munkanélkülivel igyekszik a legfontosabb alapkompétenciák pótlását végezni. A régiókban, de talán a többi TKKI-ban a képzésbe vontak döntő többsége roma származású, akik a mélyszegénységnek olyan szintjén vannak, hogy nagy részüket nehezen lehet eljuttatni az első szakmáig. Itt az életkörülmények, az életmód változtatásának és az öngondoskodás képességének a kialakítására van a legnagyobb szükség. A felnőttképzésnek mégis vannak ebben a társadalmi rétegben sikerei, elsősorban ott, ahol közösségeket lehetett megnyerni egy-egy pályázat támogatásával (pl. telepprogramok).

A Munkaügyi Központok képzési kínálata – bár a munkaerőpiacra hivatkozik – nehezen kiszámítható. Nem lehet tudni, hogy hol, mikor, milyen programokat fognak támogatni, ki és kiknek szervezi a képzéseket. Jobb esetben egymásra épülő képzési szinteket is sikerül kialakítani, és akkor valóban piacképes továbbképzések segíthetik a munkanélkülieket. Ezek azonban nem adnak szakképesítést.

¹² https://www.nive.hu/index.php?option=com_content&view=article&id=178

4. OKJ és az uniós keretrendszer kapcsolata

4.1. Az Uniós keretrendszer főbb jellemzői

Az Európai Unió Tanácsa és az Európai Parlament EU tagállamok kormányfőinek kezdeményezésére 2008 áprilisában ajánlást fogadott el az egész életen át tartó tanulás Európai Képesítési Keretrendszeréről (EKKR).

A több éves európai szintű előkészítő munka után az ajánlás célja az, hogy a legkülönbözőbb nemzeti és ágazati képesítési rendszerek, illetve képesítési keretrendszerek közötti jobb átjárhatóság, átválthatóság és hordozhatóság megteremtése révén ösztönzőleg hasson az egész életen át tartó tanulásra, továbbá biztosítsa a tanuló és munkavállaló egyén Unión belüli jobb mobilitását¹³.

A nemzeti képesítési keretrendszerek kidolgozásának az igénye Európában már az ezredfordulón megfogalmazódott, így Magyarországon is szükségszerűvé vált, hogy egységes országos képesítési keretrendszert (OKKR) dolgozzanak ki¹⁴(*Temesi*).

Az egész életen át tartó tanulás igénye, a megújuló munkaerőpiaci követelmények miatt 2010-ben a magyar állami vezetés támogatta, hogy az összes képesítést és az összes alrendszert érintő széleskörű (általános) nemzeti szintleírásoknak megfelelően, új szakstruktúra kidolgozását készítsék elő, amely lehetőséget biztosít majd az alrendszereknek, hogy saját részükre részletesebb leírásokat készíthessenek. Ez a munka már több részletében elkészült, és vannak még folyamatban lévő egyeztetések is. Ilyenek tekinthető az új képesítések országos jegyzéke (OKJ) és a szakmai és vizsgakövetelmények jelenlegi revíziója a szakképzési rendszerben, ezen kívül a felsőoktatásban a bolognai rendszerben a háromciklusú rendszer folyamatos változásai (Felsőoktatási szakképzés – alapképzés – mesterképzés).

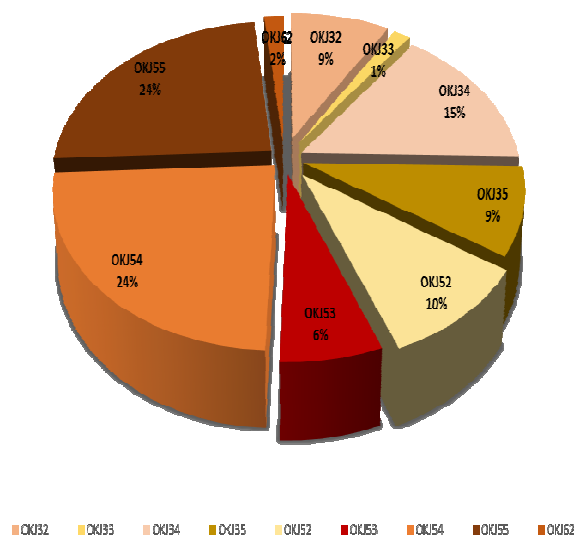
4.2. A 2014-ben érvényes OKJ jegyzék szint szerinti megoszlása

A szakterületek jelzései alapján felül kell vizsgálni, és kezdeményezni kell egyes szakmák, rész- és ráépülő szakképesítések szakmai és vizsgakövetelményeinek korszerűsítését, el kell érni, hogy az OKJ szerkezete mindenkor legyen összhangban a tényleges foglalkozási, illetve munkakör-szerkezettel és a FEOR-ral, Többször források igénybevétele nélkül, valós átjárhatóságot kell teremteni a régi és az új OKJ rokon szakképesítései között. A közös

¹³ <http://www.nefmi.gov.hu/europai-unio-oktatas/europai-kepesitesi/europai-kepesitesi>

modulok számának növelésével, valamint az új szakképesítésekre történő felkészülés során beszámítható, korábban megszerzett szakképesítések tételes felsorolásával kell megkönnyíteni a második, illetve a további szakképesítések megszerzését, ezzel valóban egyszerűsödjenek a további szakmához jutás feltételei.¹⁵

4.2.1. A 2014. szeptemberétől érvényes OKJ jegyzék szint szerinti megoszlása

Középfokú képzés (31-34)	168
Felső középfokú: 51-52-es	79
Emeltszintű szakképesítés: 54-es	116
Emeltszintű szakképesítés-felsőoktatási ráépülés: 55-ös	118
Felsőfokú: 61-62-es	8

Fel kellene tárni az OKJ főbb szakmacsoportjaiban szakmailag illetékesnek tekinthető, hiteles szakmai szövetségeket, szervezeteket és szervezett keretekbe kell foglalni a velük való hosszú távú szakmai együttműködés feltételeit. A fenti célok eléréséhez létre kellene hozni egy *állandó munkacsoportokból álló „szakmagondozó” hálózatot.*

¹⁵ 150/2012. (VII. 6.) Korm. rendelet alapján az Országos Képzési Jegyzékben elfogadott szakképzéseket abc rendben, illetve szakmacsoportok vagy tanulmányi terület szerint kereshetjük. www.nive.hu

5. A felnőttképzés támogató intézmények rendszere

5.1. Magyar Kereskedelmi és Iparkamara

5.1.1. A képzés tartalmi megújításának irányelvei¹⁶

Magyarországon a Felnőttképzés rendszere egyetlen kamara felügyelete, irányítása alá került, így a képző intézmények akkreditációja, tartalmi kereteinek a kijelölése fölött is diszponál.

A Magyar Kereskedelmi és Iparkamara meghatározó szereplője lett a szakképzésnek, és így a felnőttképzés jelentős részének is. Stratégiája és irányító szerepe érvényesül például abban is, hogy a szakképesítések listáját a szakmai és munkaadói szervezetekkel együtt a Magyar Kereskedelmi és Iparkamara állítja össze. Az általa továbbképzésre javasolt szakképesítések elsősorban a gyakorlatorientált, rövid képzési idejű, alacsonyabb szintűek:

- Gyakorlatigényes fizikai szakmák
31-es és 34-as szintkódúak: összesen 168 alap-szakképesítés
- Ipar, kereskedelem, vendéglátás és a kézművesség területén erős munkaerő-piaci fontossággal rendelkező szakmák
51-es, 52-es és 54-es szintkódúból 33 ilyen alap szakképesítés található

5.1.2. A kötelező ismeretmegújító, ismeretkorszerűsítő rendszer kialakítása

A kreditrendszer bevezetésének általános feltétele, hogy legyen egy olyan vizsgáztatási (kompetencia-mérési) gyakorlat, mely biztosítja, hogy bárhol tanult a hallgató, bármilyen tanár tanította, bármilyen hosszú képzési időtartamban, egyenértékű felkészültséget garantál. A baleset- a vagyon- és környezetvédelmi követelmények szükségszerűen meghatározzák, hogy az érintett szakmákban a szakma gyakorlásához szakmai és védelmi szempontból a továbbképzés éves/kétéves rendszere működjön. Ezért a Magyar Kereskedelmi és Iparkamara szükségesnek tartja az ilyen típusú képzések folyamatos rendszerbe állítását, a későbbiekben a szakma gyakorlásához köthetően, - az európai gyakorlat szerint - annak kötelezővé tételét is. Az ebbe a körbe sorolt szakképesítések listáját a szakmai és munkaadói szervezetekkel együtt a Magyar Kereskedelmi és Iparkamara állítja össze.

¹⁶ A Magyar Kereskedelmi és Iparkamara a középtávú szakképzési stratégiáját már 2005-2013-ra megfogalmazta, a folyamatos újításokat megtaláljuk a www.MKIK.hu oldalon

A kötelező ismeretmegújító, ismeret-korszerűsítő rendszer képzési irányának és tartalmának a szakmai képzésen túl a vállalkozói vagy/és alkalmazási készségek fejlesztése, valamint a 21. század általános együttműködési és munkavégzési készségeinek specialitásai, így kiemelten az infokommunikációs eszközök használata, a kultúra találkozási sajátosságok kezelése, többek között a nyelv, mint eszköz, különösen az eltérő nemzetiségű és kultúrájú személyek közötti együttműködés eszközeként kerüljön fejlesztésre.

5.1.3. A MKIK stratégiájában a felnőttképzésben támogatott legmagasabb szint, a mesterképzés

A stratégiában megfogalmazódik, hogy a szakképzésben a legmagasabb szintet jelentő mester fokozat rangjának növelése érdekében ki kell dolgozni a cím viselésének és a címmel járó jogosultságok feltételrendszerét.

Biztosítani kell a Mester cím megszerzésének lehetőségét *(iparban, kereskedelemben, szolgáltatásban)*, a gyakorlati szak- és felnőtt képzésben kiemelkedő munkát végző szakemberek számára. Stratégiai célként jelenik meg a mestervizsgáztatás rendszerének kiterjesztése, korszerűsítése és illesztése a kamarai továbbképzési rendszerhez. Megfogalmazódik ebben az is, hogy erősíteni kell a Mester fogalom társadalmi elismertségét, javítani kell kommunikációját, tudatosítani kell azt, hogy a mester cím garancia arra, hogy a munka végzője szakmáját értő, kompetens megbízható személy.

A Mester cím rangjának növelése érdekében - elsősorban a mestereket tömörítő szervezeteknek - ki kell dolgozni a cím viselésének és a címmel járó jogosultságok gyakorlásának feltételrendszerét. A folyamatos fejlődés biztosítása érdekében be kell vezetni a Mester címmel járó jogosultságok megtartásához szükséges, időhöz kötött kredit - rendszert, valamint méltatlanná válás esetén meg kell teremteni a cím megvonásának lehetőségét.

Biztosítani kell a Mester cím megszerzésének lehetőségét az iparban, kereskedelemben, szolgáltatásban, a gyakorlati szak- és felnőttképzésben kiemelkedő munkát végző szakemberek számára, amelynek speciális feltételeit az adott szakterület szakmai szövetségeinek kell kidolgozni és betervezni a Mestervizsga elnökökből álló Mestervizsga Tanács elé.

A Mester képzettséget a vállalkozás alapítás és működtetés feltételeként kell meghatározni azokban a szakmákban, ahol az emberi élet, egészség, baleset, vagyon, környezet, a biztonság, az esztétikum, és a műemlékvédelem indokolja.

Azon Mestereknek, akik meghatározott időszakon át kiemelkedő színvonalon művelték szakmájukat, hivatásukat és meghatározott kiválósági feltételeknek megfeleltek a Kamara alapítson és adományozzon külön elismerési rendszert.

A Magyar kereskedelmi és Iparkamara ezen kívül a szakképzés számos területén szerzett igen erős jogosítványokat. Az intézményi és a programakkreditációkban döntő a véleménye, és szorgalmazza a duális képzési formát is. A vállalkozások számára azonban csak akkor érdemes pénzt, időt áldozni új munkaerő kiképzésére, ha az nem a nulláról indul, megbízható munkaerőnek ígérkezik. Különösen fontos változás volt a kamarai koncepcióban a munkaszerződések megkötése, amellyel munkaviszony jön létre, és a felbontásának számos jogi vonzata van. Ráadásul az országban is kevés, de a mi régióinkban lényegesen kevesebb azoknak a potenciális vállalkozásoknak a száma, akik ilyen tanulószerveződéssel tudnak fogadni a munkanélküliség veszélye elől menekülő felnőtt tanulókat.

Speciális esetként kezelhetjük a közmunka programban résztvevőket, akik legtöbbször az állami ellátó rendszerből, de a településeken vannak alkalmazva. Ők köztes helyzetben vannak, valójában a munkaügyi központokon keresztül, egyfajta szociális foglalkoztatással vannak alkalmazva, elsősorban a közszférában, mivel a települések nagysága, vezetése határozza meg, hogy milyen munkakört tud számukra megjelölni. A közmunka során talán hozzá tudnak szokni a rendszeres munkavégzéshez, de eddig nem látszanak olyan eredmények, amelyek a munka világába való vezetést bizonyítanák.

5.2. Felnőttképzés a Türr István Képző és Kutató Intézetben

5.2.1. A névadó életéről röviden – Türr István

Thier István néven született Baján 1825. augusztus 11-én egy nagycsaládban, ahol heten voltak testvérek. Nem sokáig járt iskolába, de sok szakmát kipróbált, viszont egy sem nyerte el a tetszését, ezért katonának jelentkezett. Oda is második próbálkozásra sikerült felvételt nyernie, de ekkor már a Türr nevet használta. A felcseperedett fiúból hadnagy lett, valamint szíven viselte Magyarország csatornaépítésének a fejlesztését, és a magyar társadalomnak a közművelődését, mert tudatában volt annak, hogy a magyarok le vannak maradva a nyugati társadalomhoz képest. Türr István azt hirdette, hogy a kultúra közkincs, kollektív, mindenre kiterjedő, a nép egészén nyugszik, nem szabad elszakadni tőle. Utalt gróf Batthyány Lajos mondására, hogy „A tudományt be kell vinni a cigány kunyhójába is.” Tisztán látta, hogy az akkori állami oktatás nem tud szembe szállni ezzel a feladattal, ugyanis a felnőttek között is rengeteg volt az írástudatlan. Ezért létrehozott egy Népoktatási Kört Budapesten, ami bürokratikus támogatással gondoskodott az analfabéták oktatásával. Nehéz munka volt az írni-olvasni nem tudókat rábeszélni arra, hogy iskolapadba üljenek, viszont mindezek ellenére a Népoktatási Kör nagyszerű eredményeket ért el. Budapesten négy év alatt tízezren tanultak meg írni-olvasni, de ezekkel a fővárosi eredményekkel nem elégedet meg, és javasolta, hogy országosan állami támogatással és társadalmi összefogással alakuljanak Népoktatási Körök. Valamint megalapította a Korvina Társulatot, aminek az volt a célja, hogy az alsóbb rétegekhez is eljussanak a hasznos ismeretek közérthető nyelven. Sok helyen járt és tevékenykedett, mint például Palermóban, Rómában stb. 1908. május 3-án tüdőgyulladás miatt érte a halál Budapesten.¹⁷

5.2.2. A TKKI bemutatása

A képzőközpontok elődjei voltak az átképzőközpontok, a munkaügyi központok, és a civil szervezetek is: ilyenek például a szociális szervezetek vagy oktatási szervezetek. Az átképzés és átszakosítás a szakirányú felnőtt nevelés egyik speciális része¹⁸. Külön hangsúlyt fektet a munkanélküliség problémájának a megoldására. A részleges vagy tartós munkanélküliség megoldásának egyetlen útja az átképzés, illetve az átszakosítás. Valamint a munkaügyi központok nyilvántartásba veszik az álláskeresőket és ellátják az azok segélyével kapcsolatos feladatokat. Munkaközvetítést, tanácsadást végeznek, információt nyújtanak, valamint

¹⁷ Dániel Anna: Így élt Türr István <http://mek.oszk.hu/08400/08413/08413.htm#33> Letöltés ideje: 2014-01-21 13:43 h

¹⁸ <http://atif-andal.gportal.hu/gindex.php?pg=16871207> Letöltés ideje: 2014-01-21 15:27 h

közreműködnek a kollektív létszámleépítések hátrányos kihatásainak enyhítésében¹⁹. A munkaközvetítés mellett álláskeresői technikák oktatásával és személyre szóló tanácsadással is támogatják a dolgozni akarókat valamint felzárkóztató képzéseket is szerveznek a hátrányos helyzetű álláskeresőknél. És a civil szervezetek minden kormánytól független, magánjog alapján működő állampolgárokból álló nonprofit szervezet, ami egyéni költségvetéssel rendelkezik²⁰. Legtöbbször önkéntelen módon, kezdeményezésre, egy törekvésből jön létre. A Regionális Képző Központok²¹ a kilencvenes évek elején megvalósított hálózatának alapján egyesített, országos jogosultságú szervezet. Rendelkezik mindazzal a csaknem két évtizedes felnőttképzési ténykedéssel, továbbá az ide tartozó munkaerő-piaci szolgáltatások ellátása révén összegyűjtött tapasztalati szakértelemmel, mely a közösségi felzárkózás produktív megvalósításához nélkülözhetetlen. Az intézmény régebben is számtalan készségfejlesztő szocializációs gyakorlaton, illetve alapkompétencia fejlesztés kidolgozásában vett részt. A képzések végrehajtása mellett a mindennapi problémák megoldásában is támogatást nyújt, és mentori szolgáltatást vállal.

5.2.3. Mi a TKKI feladata?

A TKKI az Emberi Erőforrások Minisztériumának felnőttképzési és módszertani háttérintézeteként elsősorban komplex közösségfejlesztéssel foglalkozik. A szociális felzárkózás, a mélyszegénység kiküszöbölése és az esélyegyenlőség terén európai uniós és hazai támogatású munkaprogramjai elsősorban az álláskeresőket, az alacsony végzettségűeket és a megváltozott munkaképességűeket segíti a felzárkózásban. Az intézmény küldetése egy hosszú távú társadalomfejlesztő szerep felvállalása annak érdekében, hogy a kevésbé fejlett térségek kedvezőtlen körülmények között élő munkavállalói fokról fokra aktív, tevékeny munkaerő-piaci szereplővé, értékteremtő és adófizető állampolgárrá váljanak, valamint ennek következtében javuljon a többségi társadalom részéről tanúsított megértés és kevesebb legyen az etnikai vagy szociális helyzet alapján történő negatív differenciálás mértéke.

A felnőttképzés fő funkciója szakképzettség megszerzése – pótló funkció, a foglalkoztatottságot segítő képzés – át és továbbképzés, a folyamatos szakmai képzés –

¹⁹ <http://www.kormanyhivatal.hu/hu/szakigazgatasi-szervek/munkaugyi-kozpont> Letöltés ideje: 2014-01-21 15: 40 h

²⁰ http://hu.wikipedia.org/wiki/T%C3%A1rsadalmi_szervezet Letöltés ideje: 2014-01-21 15:54 h

²¹ <http://www.tkki.hu/page.php?mid=24> Letöltés ideje: 16:15 h

fejlesztő képzés és a kiegészítő képzések²², amelyek formailag beilleszkedne az élethosszig tartó tanulás, a LLL programjába. Ezek közül a TKKI a szakképzettség megszerzésével, tehát a pótló funkcióval és az át- és továbbképzéssel foglalkozik leginkább. A pótló funkciója felnőttképzés egyik alapfunkciója, és az első iskolai végzettség és/vagy szakképzettség megszerzésének a segítését jelenti. A fejlett társadalmakban ez a pótló funkció minimálisan az alapiskolai végzettség és az első szakképzettség megszerzését jelenti. Mivel ezt a célt a társadalom túlnyomó többsége a hagyományos iskoláztatás idején elérte, így a „pótlásban” is döntő módon a fiatal, 16-29 éves korosztályok vesznek részt. A foglalkoztatást segítő képzésnek a feladata, hogy támogatást nyújtson a munkanélküliség időtartama alatt vagy a munkanélkülivé válást megelőzően, de még a munkaviszony keretein belül, megelőző módon a munkavállaló felnőtt „piacképes” szakmai tudásának és/vagy szakképzettségének a megszerzéséhez. Ez a funkció irányulhat át vagy továbbképzésre, illetve az első szakképzettség megszerzésére is és a képzés végeztével államilag elismert szakképesítés vagy munkaköri szakképzettség szerezhető.

5.3. Egyéb felsőoktatási intézmények

5.3.1. Nyelvi képzések

²³A 2013. évi LXXVII. törvény a felnőttképzésről új helyzetet állított elő a képző intézmények és a képzéseket tartó cégek számára is. Eddig a cégek bármilyen képzőt alkalmazhattak, de az új törvény szerint általános nyelvi képzés lebonyolítására kizárólag engedéllyel rendelkező képzővel lehet szerződni. Az engedélyt állami szakképzési és felnőttképzési szerv adja ki. Az engedélyezés a korábbi akkreditációs eljárást váltja, fontos átmeneti rendelkezés azonban, hogy a régi törvény alapján akkreditációt szerző felnőttképzési intézmények 2014. augusztus 31-ig (egy esetben 2015 tavaszáig) mindenben megfelelnek az új törvény előírásainak. Ami a nyelvoktatást illeti, a törvény nevesíti és definiálja az általános nyelvi képzés fogalmát. Az értelmezés szerint a nyelvi képzések 90%-át lefedi ez a kategória, tehát egy általános üzleti nyelvtanfolyam is ide tartozhat, a kivételt ez alól egyedül az egyéb, speciális, pl. szaknyelvi képzések jelenthetik. Ez utóbbi esetben is érdemes azonban engedéllyel rendelkező képzőt alkalmazni, mert az ÁFA mentesség lehetősége miatt a szaknyelvi tanfolyamokat is kedvezőbb áron kínálhatják, szemben az egyéb képzőkkel.

²² http://www.slideshare.net/rszk_Hungary/a-felnttkpzs-funkcii Letöltés ideje: 2014-03-03 9:21h

²³ <http://www.hrportal.hu/c/uj-felnottkepzesi-torveny-altalanos-nyelvi-kepzes-csak-engedellyel-rendelkezo-kepzoval-20131105.html>

5.3.2. Szakmai képzések

Azok az intézmények, amelyek szakképzést folytatnak azok között megtalálhatók a szakközépiskolák, ezeknek jelentős részük nemcsak az iskola foglalkozik, alapfeladataival foglalkozik, hanem ezek mellett a szakképzési tanfolyami tevékenységgel is. Fontosságuk a felsőfokú szakképzésben a felsőfokú intézményekkel együttműködve egyre fontosabb szerepet töltenek be.

Kezdetben a felnőttekre irányuló szakképzés feladata a munkanélküliség kezelése volt, napjainkban azonban nagyobb hangsúlyt fektetnek a foglalkoztatás fenntarthatóságára.

A felnőttkori szakképzés intézményrendszerén belül helyett foglalnak a Térségi Integrált Szakképző Központok is, amelyek szakmacsoportonként több képző intézmény összehangolásával egy kisebb földrajzi rész szakképzési igényeit kielégíteni kívánja (Mócz, 2013).

5.3.3. Munkaerő-piaciképzések

A munkaerő-piaciképzések képviselik a legnagyobb részt az iskolarendszeren kívüli képzések között. (Mócz, 2013) „Ez a terület felöleli a szakmai és a kiegészítő képzések körét, amely a munkaviszonyban állókra és a munkanélküliekre egyaránt vonatkozik” (Kraiciné és Tibori 2007). Az iskolarendszeren kívüli képzések létrejöttében elsősorban a munkáltatók, munkaügyi központok és az oktatási intézmények működnek közre.

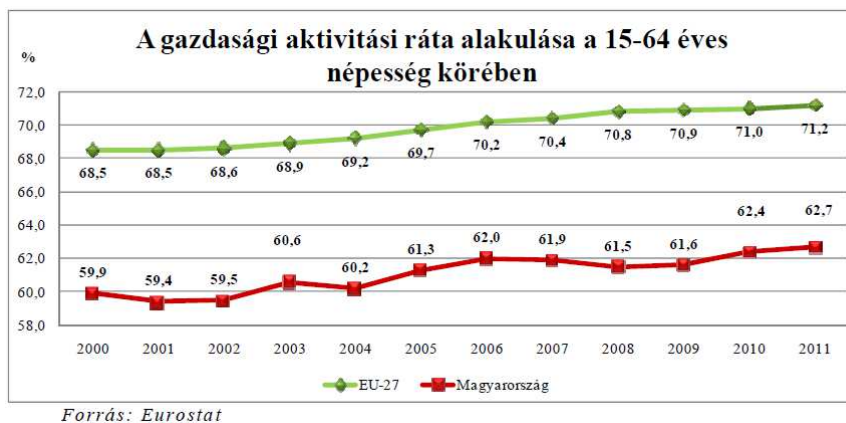
A munkanélküliek képzése általában a munkaügyi központokban és más, nem oktatási szervezetekben történik, míg a gazdaságilag inaktívak képzése az oktatási és nem oktatási szervezetekhez kapcsolódik.

5.3.4. Gyakorlat centrikus képzés: kompetencia alapú

Az iskolarendszeren kívüli képzések nem mindig a szakképesítés elsajátítására fókuszálnak, hanem egy munkakör betöltésére is irányulhat. Tehát a követelmények a szakmai kompetenciák pontos elsajátítására mutatnak, ami a munkavégzéshez szükséges tudás szintjének elsajátítását jelenti. (Koltai és Lada, 2006)

6. Viták és eredmények a felnőttképzésben

Magyarország a munkaerőpiac működését tekintve évtizedek óta megoldatlan problémával néz szembe. Az EU-27 tagországainak tekintetében is példátlanul alacsony foglalkoztatási ráta nemcsak a foglalkoztatáspolitikai problémáját jelenti, hanem azon keresztül számtalan gazdasági, társadalmi feszültség forrása is egyben.

6.ábra: A gazdasági aktivitási ráta alakulása, Forrás: Eurostat

Az, hogy a gazdasági aktivitást tekintve (az unión belül) ilyen rossz mutatókkal rendelkezünk, természetesen nem az Európai Unió hibája. A problémák gyökerét minden valószínűség szerint a rendszerváltás környékén kell keresnünk. Az 1989-től 1993-ig tartó időszakban másfél millió munkahely szűnt meg, és a munkanélküliség is a fenti időszak utolsó évében tetőzött közel 700 ezer fővel. Ez a „transzformációs sokk” sok tekintetben mind a mai napig hatással van a hazai munkaerőpiacra. A XXI. század elejéig tartó konszolidációt követően stagnálást, majd a gazdasági világválság beköszöntével a gazdasági mutatók újabb romlását figyelhettük meg. Ez szorosan együtt járt a foglalkoztatáspolitikai adatok negatívba fordulásával is.

A szakképzés átalakítási folyamatának első lépcsője az előkészítő munkálatok után a szakképzési koncepció Kormány által történő elfogadása volt 2011 májusának végén. (Dr. Czomba Sándor foglalkoztatáspolitikáért felelős államtitkárral interjú, 2012. I. évfolyam 1. szám)

Ez alapozta meg az év végén elfogadott két új kerettörvényt: az új szakképzési és az új szakképzési hozzájárulási törvényt. A szakképzési törvény csak 2012. január 1-jén lépett hatályba, de sok esetben még átmeneti szabályokat kell alkalmazniuk az intézményeknek,

illetve egyes részei 2013. szeptember 1-jéig fokozatosan lépnek csak hatályba. Nem is lehetett egyszerre hatályba léptetni valamennyi új szabályt, és még időre volt és van szükség a végrehajtási rendeletek előkészítéséhez, kiadásához is.

A hatálybalépés óta látszik, hogy a törvényben rögzített változásokat az érintettek – itt elsősorban a szakképző iskolák pedagógus szakembereire és a gazdasági élet szakképzéssel foglalkozó szereplőire gondolok – alapvetően jó iránynak tartják. Az eltelt idő arra is alkalmas volt, hogy mi magunk is áttekintsük, maradéktalanul sikerült-e a szándékaink szerint megfogalmazni az előkészítés során valamennyi szabályt. Ennek alapján pedig látjuk, hogy több ponton szükséges lesz kezdeményeznünk a törvény pontosítását, hogy az valóban maradéktalanul az eredeti szándékainknak megfelelő hatást váltson ki az alkalmazás során.

Az új rendszer működésének tapasztalatai alapján újabb változtatások tervezéséről lehetett hallani, amelyekre újabb interjúk, közlemények utaltak.

Az új szakképzési törvénnyel rögzítették az átalakítás irányát, és az átalakítási folyamathoz a megjelent törvény megfelelő és biztos alapot jelent. Fontos ugyanakkor megemlíteni, hogy a jogbiztonság fenntartása mellett a jogalkotói munka önfejlesztő folyamat is kell, hogy legyen, amelyben a jogszabályok képesek alkalmazkodni a változásokhoz, és javíthatók is szükség esetén a tapasztalatok alapján. Ez a magyarázata – véleményem szerint – a rendszeressé váló módosításoknak. Az már most is látható, hogy a törvény előkészítése során kitűzött célok változtatása nélkül, éppen a „törvényalkotói szándék” maradéktalan megvalósulása és megóvása érdekében bizonyos módosításokra valóban szükség lenne.

Így például kiemelt feladat a gyakorlati képzőhelyek aktivitása.

Az új szakképzési hozzájárulási törvénnyel felmerült az az aggály, hogy tanulószerveződések ezrei fognak megszűni, ami sok tanulót és iskolát hozna kellemetlen szituációba. Ehhez hozzájárult a gyakorlati képzéssel foglalkozó cégek egy részének pánikhangulata is, pedig a tanulószerveződés után járó költségtérítés átlagos összege nem változott. Összességében azonban azt látjuk, hogy az elmúlt fél évben a kamarai nyilvántartás tanúsága szerint nőtt a tanulószerveződések száma.

A folyamat során fontos együttműködünk a kamara és a német tulajdonú cégek, akik magukkal hozzák a duális képzésben való vállalati részvételt megalapozó szemléletet is. Ez fontos példa lehet a hazai munkaerőpiac többi szereplője számára.

A duális képzés bevezetésére nagy hangsúlyt fektettek ugyanis más országban, mint például Németországban is ilyen képzési rendszer működik, ahol a diákok külső képzőhelyeken heti több napot is eltöltenek. A rendszer fontos szerepet játszott, hogy akik lemorzsolódtak társaiktól azokat újra beintegrálják a munkaerő-piacra. Hazánkban nagymértékű a

lemorzsolódás ugyan is különböző felmérések szerint több mint 30%-a hagyja félbe tanulmányait a szakiskolások közül és abban bíznak, hogy a rendszer bevezetése után javulni fog a helyzet. De két fontos feltétel kell ahhoz, hogy a szakképzési rendszer jól működjön: az egyik, hogy általános iskolákból érkező diákok nagy része funkcionális analfabéta, újra kell őket tanítani. A másik, hogy nincsenek olyan cégek, amelyeknél későbbiekben el tudnának, helyezkedni. Vannak viszont kritizálók, akik szerint az alapötlet jó, de a megvalósítása lehetetlen, mivel Magyarországon kevés cég működtet tanműhelyt, így a diákok kevés %-a tud gyakorlati helyre menni. Arra a kérdésre, hogy működik-e a rendszer hazánkban, van egy két példa: Az Audi győri gyárában évente több mint 200 diák vesz részt a programban illetve a Robert Bosch Energy and Body Systems Kft. miskolci telephelyén 24 diák kezdte meg a duális képzést.

Tehát e tények alapján szépen lassan átalakulhat a rendszer, viszont ilyen kicsi lépetekkel vésszesen hosszú folyamatnak nézünk elébe.

Problémát jelent, hogy az alapkompentenciák hiányával küszködő tanulóknak kicsi az esélye, hogy csökkentett óraszámban felzárkóznai?

Az új szakképzési törvény más fontos kérdést, változást is felvet:

Az óraszámok, és a képzési területek aránya változott: A három évfolyamos szakiskolai képzés egy évfolyamnyi közismereti óraszámot tartalmaz, párhuzamosan a szakmai órákkal.

A korábbi szabályozás szerint a négyéves képzés első két évének ötven százaléka is lehetett a szakmai óraszám. Vagyis a négy évfolyamos képzésben a közismereti óraszám kettő, de akár egy évfolyamnyi is lehetett.

Tehát megállapítható, hogy az óraszámok csökkennek, de iskolánként eltérő, hogy a szakmai vagy a közismereti óraszámok csökkennek-e nagyobb mértékben.

Ettől azt remélik, hogy a változás a szakiskolai képzésben rövidebb képzési idővel együtt hatékonyabban fog működni. A másik érintett csoportban, a közmunkások képzésében a foglalkoztatási statisztikát javítja. Itt vélhetően áttörést nem hoz, még akkor sem. ha a téli közfoglalkoztatásban résztvettek közül körülbelül 15.000-en szereztek bizonyítványt. A legtöbb résztvevő betanító jellegű képzésen vett részt, de több ezren szereztek OKJ-s bizonyítványt is, és voltak olyanok, akiknek nem sikerült befejezni, nekik, általában azért mert időközben sikerült munkahelyet találniuk.

Kiemelt téma a megújult Országos Képzési Jegyzék szerinti, azaz az OKJ-s képzések hatékonysága. Az OKJ megújítása során első fontos dolog, hogy az állam által elismert szakképesítések több szak-, illetve tevékenységi területet átfedők legyenek. Méghozzá annak

érdekében, hogy a szakképzésből kilépők minél szélesebb körben legyenek foglalkoztathatók, és fontos szempont volt, hogy megszüntesse a szakképesítések között meglévő átfedéseket, szakmai, tartalmi párhuzamosságokat. Az eltelt idő még nem olyan hosszú, hogy elegendő tapasztalatot szerezhettünk volna.

A már látható változások elsősorban a felnőttképzésben jelentek meg. Az eddig korlátok nélkül, szabadon csökkenthető maximális óraszámok helyett a szakmai egyeztetések eredményeképpen szakképesítésként minimális és maximális óraszámok kerültek meghatározásra az iskolarendszeren kívüli szakképzésben. A képző intézmény önállóan határozhatja meg a feltételrendszeréhez igazodó konkrét képzési időt, amely az iskolai rendszerű képzésben is oktatható szakképesítések esetén általában az átlagos iskolai rendszerű nappali tagozatos képzési idő feléhez közelít.

A szakképzés átalakulási folyamatának reformja is napirenden van, és a cél, hogy minél változatosabb, hasznosabb és a jogalkalmazást segítő információkat kell eljuttatni a képző intézmények szakemberei, a szakoktatók, a képzésben résztvevők és szüleik felé.

Külön csoportba sorolhatók a felnőttképzésen belül a Türr István képzőközpont pályázati háttérű képzései. Ezek tematikájuk szerint elsősorban a melyszegénységben, a halmozottan hátrányos helyzetben élőket, és nem utolsósorban a roma lakosság életmódváltását szeretnék elősegíteni. Néhány ilyen most is futó programra hivatkozhatok²⁴:

- Komplex telep-program - TÁMOP-5.3.6

A szociális, oktatási, foglalkoztatási, egészségügyi, közösségfejlesztési és a lakhatási körülmények javításáért tevékenykedő civil és állami szervezetek részére szerveztek szakmai műhelymunkákat. A TÁMOP 5.3.6. Komplex telep-programok keretében megtartott workshopok elsődleges célja, hogy a telepszerű környezetben élő, halmozottan hátrányos helyzetűek társadalmi felzárkózási esélyeit erősítsék a helyi humán szolgáltatók együttműködésének szorosabbra fűzésével.

- Helyi esélyegyenlőségi programok (HEP) ÁROP-1.1.16,

Az egyenlő bánásmódról és az esélyegyenlőség előmozdításáról szóló (2003. évi CXXV.) törvény értelmében minden települési önkormányzatnak rendelkeznie kell 5 évre szóló helyi esélyegyenlőségi programmal (HEP). A helyi esélyegyenlőségi programok elkészítésében a Türr István Képző és Kutató Intézet mentori szolgáltatás és képzés formájában nyújt/nyújtott segítséget az önkormányzatok számára.

²⁴ <http://www.ttki.hu/page.php?mid=120>

- "Nő az esély" - TÁMOP-5.3.1-B,

A megjelenés, vagy a non-verbális kommunikáció – olykor akár ezen is múlhat egy állásinterjú sikeressége, amikor a pályázó tervekkel és reményekkel telve áll a lehetőség kapujában. Ezért fontos, hogy a jelentkező mindenre felkészülten érkezzen, és ezáltal meggyőző legyen. Ezt azonban tanulni kell és jó, ha van hozzá segítség.

Ezt az igényt igyekeznek a „Nő az esély” TÁMOP-5.3.1.B-1-11/1-2012-0001 Roma emberek képzésbe ágyazott foglalkoztatásának elősegítése a szociális és gyermekjóléti ellátórendszerben kiemelt projektben közreműködő szakemberek, akik az utánkövetés során továbbra is kapcsolatban maradtak a hallgatókkal és minden támogatást megadnak nekik, hogy munkaerő-piaci integrációjuk sikeres legyen, ezzel hozzájáruljanak egzisztenciális helyzetük javításához.

- "Aktívan a munkáért!" - TÁMOP-5.3.8-B,

A program a leghátrányosabb helyzetű csoportok munkaerő-piaci esélyeinek növelése érdekében motiváló képzéseket és egyéb támogató szolgáltatásokat nyújt országosan, mintegy 30 ezer fő részére. A projekt célcsoportjába tartoznak azok a társadalmi csoportok, melyek a jelenlegi munkaerőpiacról kiszorult inaktív személyek, vagy álláskeresők. Ebbe beletartoznak a hátrányos helyzetű, a súlyosan hátrányos helyzetű (legalább 24 hónapja munkanélküliek), és a fogyatékkal élő munkavállalók egyaránt.

- Határokon átnyúló programok - TÁMOP-2.2.4.

A Türr István Képző és Kutató Intézet a határokon átnyúló nemzetközi tapasztalatcsere élénkítésére. A TÁMOP-2.2.4 kódszámú projektekben a TKKI feladata, hogy a társadalmi felzárkózás és a szak-, illetve felnőttképzés területén szerzett tapasztalatait megossza hazai és külföldi partnereivel.

-

7. Összegzés

Kutatásom témájául a felnőttképzést választottam, mert a nagykorúak nevelése, tanítása, oktatása a kultúrák megőrzése és a szocializáció a történelem kezdeteire visszanyúlik és majdnem minden ember részt vesz benne, aki a népesség tagja. Egy nagyon széles kört felölelő társadalmi igényeket, szükségleteket kielégítő folyamat. Tehát a felnőttek kulturális értékének magasabb körbe való eljutása régóta foglalkoztatja a hazai és nemzetközi társadalmat. Ezt bizonyítja az a tény, hogy Magyarországon és más európai országokban is évszázados tradíciókra tekint vissza a felnőttek oktatása.

A mai világ rohamos fejlődése és modernizációja a gazdaságra és a munkaerőpiacra egyaránt kihat, és ezzel párhuzamosan a felnőtteknek, nagykorúaknak is változniuk, haladniuk kell, hogy versenyképesek tudjanak maradni a munkaerőpiacon illetve, ahogy egyre jobban megjelenik a modernizáció, ami az információtechnológia és informatikai eszközök megjelenésében tűnik fel az a társadalom egészére kiható folyamat. A változás gyors, és ezekhez fontos alkalmazkodni, hogy a felnőttek hatékonyan és hamar tudják fejleszteni egy-egy szakterületre történő képzésben magukat. Jól összeegyeztethető ez a „munkával tanulunk” elv (learning by working). A duális képzés hazánkban is kezd egyre nagyobb szerepet betölteni és érvényesülni, de a fentiekből ítélve láthatjuk, hogy vannak olyan szempontok, amelyek hátráltatják a rendszer kialakulását. Ide értve például a már említettek közül az általános iskolából érkező diákok nagy részét, akik funkcionális analfabéták, mert őket a későbbiekben megfelelően tanítani kell. A másik akadályozó tényezőként említett dolog, hogy kevés olyan cég van, aki tudja őket fogadni. A szakképzés átalakul és a közmunkások képzése jó cél, de sok hibával. A felzárkózásra szakosodó TKKI programjainak a célcsoportjai a legkiszolgáltatottabbak, de még kevesen képesek az önálló életvitelre. Számomra fontos az, hogy a jövő nemzedéke olyan körülmények között nőjön fel, ahol a szülők, naprakészek tudnak lenni és szerteágazó tudással rendelkezzenek, valamint ne egy olyan családban nevelkedjenek ahol a szülők, analfabéták, hanem ahol a szülők tudásorientáltak. Fontos az, hogy a gyerekeiknek is áttudják adni a tudást úgy, hogy az iskolába majd a munkaerőpiacra bekerülve már a kezdetektől rutinosan és tapasztaltan tudjanak fellépni.

A most megismert tények és problémák megvilágítottak számomra egy olyan problémahalmazt, amit nem lehet így hagyni, ha a saját magunk, családunk, környezetünk életét biztonságosnak szeretnénk tudni. Az „emberi tőke” képes arra, hogy önmagát is fejlessze, gyarapítsa, de csak akkor, ha vannak, akik ezt a folyamatot tervezni, irányítani és tanítani tudják. Ez az a motiváció, ami engem arra az elhatározásra jutatott, hogy tovább

kívánom folytatni a kutatást, és hatásvizsgálat céljából megkérdezek olyanokat, akik részt vettek már valamilyen felnőttképzésben, és van véleményük arról, mennyiben segítette ez őket.

Abstract

This paper is about the Adult Education Training and Research in Hungary. I chose this topic because the history of adults' care, education and training goes back to the beginning of almost every sector of the society. These processes include everyone, who is a member of the population, a very large circle encompassing social needs, requirements for satisfactory progress. Adult learning has been traced back to the beginnings of history, learning is meant to be an everyday community integration process from the beginning. So the higher the value of the cultural circle the higher was the desire of the adults to join the domestic and international society. In other words, Hungary and other European countries have centuries-old traditions back to the education of adults. Most of the research has been done Türr István Training and Research Institute. I used the statistical data and analyzed the laws, regulations.

Irodalomjegyzék

- Farkas Éva (2004): *Felnőttoktatás és képzés Magyarországon*. Kolombusz kkt, Miskolc.
- Henczi Lajos (szerk)(2009): *Felnőttoktató / A felnőttek tanításának –tanulásának elmélete és gyakorlata*. Nemzeti tankönyvkiadó, Budapest.
- Dr. Henczi Lajos (2009): *A felnőttképzés jogi szabályozása*. Saldo Kiadó, Budapest.
- Dr. Koltai Dénes és Lada László (2006): *Felnőttképzési tanulmányok: Az andragógia korszerű eszközeiről és módszereiről*. Nemzeti Felnőttképzési Intézet, Budapest.
- Kraiciné dr. Szokoly Mária (2004): *Felnőttképzési módszertan*. Új Mandátum Kiadó, Budapest.
- Kraiciné Szokoly Mária PhD-Czippán Katalin (2009): *Felnőttnevelés, felnőttoktatás, felnőttképzés*. ELTE Pedagógiai Pszichológiai Kar
- Kraiciné Szokoly Mária PhD (2013): *Sajátos tanulási igény felnőttkorban*.
- Makó Ferenc (2010): *A Magyar szakképzési rendszer fejlesztése*. Zsigmond Király Főiskola. Budapest.
- Mócz Dóra (2013): *Az andragógia elmélete, története, társadalmi funkciói, gyakorlata*. Eötvös József Könyvkiadó, Budapest.
- Dr. Oszlanczi Tímea: *A felnőttoktatás jogi környezete - Az Európai Unió és Magyarország felnőttképzési joga*.
- Pordány Sarolta (2002): *A felnőttkori tanulás, közművelődés. / Huszonöt publicisztikai írás*
- Magyar Edit – Maróti Andor (szerk) (2008): *Elbeszélések a magyar felnőttoktatás legutóbbi fél évszázadáról*. Eötvös Kiadó, Budapest.
- Torgyik Judit (2012): *A tanulás színterei felnőtt- és időskorban*, Eötvös József Könyvkiadó, Budapest.
- Wilhelm Filla és Tsai (Szerk) (2000): *A felnőttoktatás története Közép Európában: A II. világháborútól az ezredfordulóig*. Német Népfőiskolai Szövetség és Nemzetközi felnőttoktatás és együttműködés, Budapest.
- Zrinszky László (2005): *A felnőttképzés Tudománya / Bevezetés az andragógiába*, OKKER kiadó, Budapest.

Internetes források

<http://atif-andal.gportal.hu/gindex.php?pg=16871207>

http://www.fesbp.hu/common/pdf/tanulmany_tarki.pdf, Matheika Zoltán, 2013 április

<http://www.hrportal.hu/c/uj-felnottkepzesi-torveny-altalanos-nyelvi-kepzes-csak-engedellyel-rendelkezo-kepzoval-20131105.html>

<http://www.ksh.hu/docs/hun/xftp/megy/142/index.html>

<http://www.kormanyhivatal.hu/hu/szakigazgatasi-szervek/munkaugyi-kozpont>

<http://mek.oszk.hu/01800/01805/01805.pdf>, Szabó Gábor, A duális képzés rendszere és a projekt orientált képzés kapcsolata, Kandó Kálmán Műszaki Főiskola, 1997

<http://mek.oszk.hu/08400/08413/08413.htm#33>Dániel Anna: Így élt Türr István

www.MKIK.hu

http://net.jogtar.hu/jr/gen/hjegy_doc.cgi?docid=A1300077.TV

https://www.nive.hu/index.php?option=com_content&view=article&id=177

https://www.nive.hu/index.php?option=com_content&view=article&id=178

http://www.slideshare.net/rszk_Hungary/a-felnttkpzs-funkcii

<http://www.tkki.hu/page.php?mid=24>

<http://www.tkki.hu/page.php?mid=120>

http://hu.wikipedia.org/wiki/T%C3%A1rsadalmi_szervezet